

RAAD VAN STATE

afdeling Wetgeving

advies 74.748/3
van 1 februari 2024

over

een voorontwerp van decreet van de Vlaamse Gemeenschap 'tot oprichting van Rode Kruis-Vlaanderen'

Op 26 oktober 2023 is de Raad van State, afdeling Wetgeving, door de Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin verzocht binnen een termijn van dertig dagen een advies te verstrekken over een voorontwerp van decreet van de Vlaamse Gemeenschap ‘tot oprichting van Rode Kruis-Vlaanderen’.

Het voorontwerp is door de derde kamer onderzocht op 9 januari 2024. De kamer was samengesteld uit Jeroen VAN NIEUWENHOVE, kamervoorzitter, Koen MUYLLE en Elly VAN DE VELDE, staatsraden, Jan VELAERS, assessor, en Annemie GOOSSENS, griffier.

Het verslag is uitgebracht door Tina COEN, adjunct-auditeur.

Het advies, waarvan de tekst hierna volgt, is gegeven op 1 februari 2024.

*

1. Met toepassing van artikel 84, § 3, eerste lid, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, heeft de afdeling Wetgeving zich toegespitst op het onderzoek van de bevoegdheid van de steller van de handeling, van de rechtsgrond¹, alsmede van de vraag of aan de te vervullen vormvereisten is voldaan.

*

STREKKING VAN HET VOORONTWERP

2. Het voor advies voorgelegde voorontwerp van decreet van de Vlaamse Gemeenschap strekt tot de oprichting van Rode Kruis-Vlaanderen als een rechtspersoon *sui generis* (artikel 2, eerste en derde lid, van het voorontwerp). De missie van Rode Kruis-Vlaanderen is gebaseerd op de Verdragen van Genève van 12 augustus 1949² en de aanvullende Protocolen bij die verdragen, alsook op de Fundamentele Beginselen van de Internationale Rode Kruis- en Rode Halvemaanbeweging van menselijkheid, onpartijdigheid, neutraliteit, onafhankelijkheid, vrijwilligheid, eenheid en universaliteit (artikel 2, tweede lid). De statuten en elke wijziging ervan moeten ter goedkeuring worden voorgelegd aan de Vlaamse Regering (artikel 2, vierde lid). Rode Kruis-Vlaanderen wordt ingericht als een vereniging zonder winstoogmerk (artikel 2, vijfde en zesde lid).

De missie van Rode Kruis-Vlaanderen behelst het verlenen van hulp in oorlogstijd aan gewonde of zieke soldaten, de internationale samenwerking in het kader van de Internationale Rode Kruis- en Rode Halvemaanbeweging, het voorkomen en verzachten van menselijk lijden in volledige onpartijdigheid, zonder discriminatie op het vlak van nationaliteit, ras, geslacht, geloof, klasse of politieke overtuiging, alsook het beschermen van het leven en de gezondheid en het verzekeren van eerbied voor de mens (artikel 3). Om die missie uit te voeren vervult Rode Kruis-Vlaanderen een aantal opdrachten die worden opgesomd in artikel 4, eerste lid. Zowel de Vlaamse Regering als Rode Kruis-Vlaanderen (door middel van een wijziging van de statuten) kunnen die opdrachten aanvullen als ze bijdragen aan de missie van Rode Kruis-Vlaanderen en ze in overeenstemming zijn met de voormelde Fundamentele Beginselen (artikel 4, tweede en derde lid).

Rode Kruis-Vlaanderen wordt gemachtigd om organisaties op te richten die mee zijn opdrachten uitvoeren of kan daarvoor samenwerken met een aantal opgesomde organisaties (artikel 5). Rode Kruis-Vlaanderen kan alle activiteiten verrichten die rechtstreeks of onrechtstreeks bijdragen tot de verwezenlijking van de voormelde missie en de voormelde

¹ Aangezien het om een voorontwerp van decreet gaat, wordt onder “rechtsgrond” de overeenstemming met de hogere rechtsnormen verstaan.

² Dit zijn de internationale overeenkomst ‘voor de verbetering van het lot der gewonden en zieken die zich bevinden bij de strijdkrachten te velde, en bijlagen’, ondertekend te Genève op 12 augustus 1949, de internationale overeenkomst ‘voor de verbetering van het lot der gewonden, zieken en schipbreukelingen van de strijdkrachten ter zee’, en bijlage, ondertekend te Genève op 12 augustus 1949, de internationale overeenkomst ‘betreffende de behandeling van krijgsgevangenen’, en bijlagen, ondertekend te Genève op 12 augustus 1949 en de internationale overeenkomst ‘betreffende de bescherming van de burgers in oorlogstijd’, en bijlagen, ondertekend te Genève op 12 augustus 1949.

opdrachten, kan vrij roerende en onroerende goederen aankopen en verkopen en bezwaren met zakelijke en contractuele rechten en vrij schenkingen en legaten aanvaarden (artikel 6).

Rode Kruis-Vlaanderen heeft als organen een algemene vergadering, een bestuursorgaan en een gedelegeerd bestuurder en kan nadere regels bepalen voor de samenstelling, de bevoegdheden en de werking van de organen (artikel 7). Het kan het heraldieke teken gebruiken dat bestaat uit het rode kruis op een witte achtergrond en vermeldt daarbij duidelijk de naam van de vereniging (artikel 8).

BEVOEGDHEID

3.1. Het Internationaal Comité van het Rode Kruis werd opgericht in Genève op 9 februari 1863.

In navolging daarvan werden nationale Rode Kruis-verenigingen en later ook Rode Halvemaanverenigingen³ opgericht, onder meer ook in België.

Op 5 mei 1919 werd de voorganger van de latere Internationale Federatie van Rode Kruis- en Rode Halve Maanverenigingen opgericht als koepelorganisatie van de voormelde nationale Rode Kruis- en Rode Halvemaanverenigingen.

Samen vormen deze organisaties de Internationale Rode Kruis- en Rode Halvemaanbeweging. Deze organisaties spelen onder meer een rol bij hulpverlening aan militairen en burgers bij gewapende conflicten in het kader van de Verdragen van Genève.

3.2. Aan het Belgische Rode Kruis, zijnde de nationale vereniging van het Rode Kruis in België, werd rechtspersoonlijkheid toegekend bij de wet van 30 maart 1891 ‘waarbij de burgerlijke verpersoonlijking verleend wordt aan de Vereniging van het Rode Kruis van België’ (artikel 1 van die wet). In die wet worden bepaalde aspecten van de samenstelling, de taken en de werking van het Belgische Rode Kruis geregeld en wordt het onrechtmatig gebruik van de benaming of het embleem van het Rode Kruis strafbaar gesteld.⁴

De inrichting van het Belgische Rode Kruis werd aangepast aan de federale staatsstructuur en de ermee gepaard gaande overdracht van bevoegdheden inzake gezondheidszorg aan de gemeenschappen. Dat gebeurde door enkele opeenvolgende wijzigingen van de statuten ervan, die thans bepalen dat het Belgische Rode Kruis is samengesteld uit drie gemeenschappen: de Vlaamse Gemeenschap, de Franstalige Gemeenschap en de Duitstalige Gemeenschap (artikel 11 van de statuten). Voor elk van deze entiteiten is er een voorzitter, die wordt verkozen binnen zijn entiteit en waarvan de benoeming wordt bekrachtigd bij besluit van de bevoegde Gemeenschapsregering (artikel 12 van de statuten). Het mandaat van nationale voorzitter en

³ En ook nationale verenigingen met andere emblemen, namelijk de Rode Leeuw en Zon (door het toenmalige Perzië), de Rode Davidster (door de Israëliëse vereniging Magen David Adom) en de Rode Ruit. Dat laatste embleem is samen met het Rode Kruis en de Rode Halvemaan ook erkend en beschermd in de Verdragen van Genève.

⁴ Voor die strafbaarstelling is later artikel 1 van de wet van 4 juli 1956 ‘tot bescherming van de benaming ‘Rode-Kruis’, van de tekens en emblemen van het Rode Kruis’ in de plaats gekomen.

ondervoorzitter wordt alternerend waargenomen door de Vlaamse en de Franstalige Gemeenschapsvoorzitters, telkens voor twee jaar (artikelen 27 en 28).

De vertegenwoordiging van het Belgische Rode Kruis bij het Internationaal Comité van het Rode Kruis en bij de Internationale Federatie van Rode Kruis- en Rode Halve Maanverenigingen gebeurt door de nationale voorzitter, die voorafgaandelijk overleg pleegt met de nationale ondervoorzitter (artikel 34). Voor aangelegenheden die betrekking hebben op een bepaalde gemeenschap, wordt het Belgische Rode Kruis vertegenwoordigd door de betrokken gemeenschapsvoorzitter (met bijzondere beschikkingen voor de Dienst voor het Bloed) (artikel 35).

Die afstemming van de interne structuren van het Belgische Rode Kruis op de federale staatsstructuur werd ook doorgetrokken naar de goedkeuring van de statuten en van schenkingen en legaten, zoals blijkt uit wat volgt.

In artikel 1 van de wet van 30 maart 1891 wordt gewag gemaakt van de goedkeuring van de statuten van het Belgische Rode Kruis bij koninklijk besluit. Sinds de zo-even geschetste herstructurering van het Belgische Rode Kruis worden wijzigingen van de statuten goedgekeurd door de Gemeenschapsregeringen.⁵

In artikel 3 van de wet van 30 maart 1891 wordt dan weer gewag gemaakt van de verplichte goedkeuring van schenkingen en legaten ten gunste van het Belgische Rode Kruis. Blijkens verscheidene in het Belgisch Staatsblad bekendgemaakte besluiten gebeurt die goedkeuring thans door de Gemeenschapsregering die territoriaal bevoegd is voor de betrokken erflater.

4. Zoals de toenmalige afdeling administratie van de Raad van State in een advies van 24 februari 1984 (waarnaar ook wordt verwezen in de memorie van toelichting) heeft bevestigd, staat het aan de Vlaamse Gemeenschap om rechtspersoonlijkheid toe te kennen aan organisaties waarvoor ze materieel bevoegd is. Die bevoegdheid ontleent de Vlaamse Gemeenschap aan artikel 9 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 ‘tot hervorming der instellingen’, op grond waarvan de gemeenschappen en de gewesten in de aangelegenheden die tot hun bevoegdheid behoren, onder meer gedecentraliseerde diensten, instellingen en ondernemingen kunnen oprichten en hen rechtspersoonlijkheid kunnen toekennen.⁶ In de parlementaire voorbereiding van die wetsbepaling werd daarbij ook gealludeerd op de mogelijkheid van “formules van medebeheer met de private sector”.⁷

De Vlaamse Gemeenschap kan ook (en moet zelfs, zoals zal blijken uit opmerking 8) een aantal aspecten regelen die worden vermeld in de voormelde

⁵ Zie bv. het besluit van de Vlaamse Regering van 1 juni 2018 ‘tot goedkeuring van de gewijzigde statuten van het Belgische Rode Kruis’; het besluit van de Regering van de Duitstalige Gemeenschap van 20 juni 2018 ‘zur Billigung der am 24. März 2018 verabschiedeten neuen Satzungen des Belgischen Roten Kreuzes’; het besluit van de Regering van de Franse Gemeenschap van 27 juni 2018 ‘portant approbation des statuts de la Croix-Rouge de Belgique’.

⁶ Zie S. BAETEN en F. VANDENDRIESSCHE, “Oprichting van rechtspersonen en participaties” in B. SEUTIN en G. VAN HAEGENDOREN (eds.), *De transversale bevoegdheden in het federale België*, Brugge, die Keure, 2017, 269-272.

⁷ *Parl.St.* Kamer 1988, nr. 516/1, 24.

bijzonderewetsbepaling, namelijk de samenstelling, de bevoegdheid, de werking en het toezicht, die deels aan bod komen in het voorontwerp.

De zo-even geschetste bevoegdheden kunnen evenwel enkel worden uitgeoefend binnen de materiële bevoegdheden van de Vlaamse Gemeenschap, zoals uitdrukkelijk wordt vermeld in artikel 9 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 (“[i]n de aangelegenheden die tot hun bevoegdheden behoren”). Er moet dan ook worden nagegaan in welke mate de in de artikelen 3 en 4 van het voorontwerp omschreven missie en opdrachten van Rode Kruis-Vlaanderen daadwerkelijk betrekking hebben op materiële bevoegdheden van de Vlaamse Gemeenschap.

De gemachtigde verklaarde het volgende aangaande de bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap voor de ontworpen regeling:

“Met voorliggend voorontwerp van decreet wordt een rechtspersoon opgericht, waarvan de missie en doelen zich situeren binnen de bevoegdheden inzake de persoonsgebonden aangelegenheden van de Gemeenschappen, als vermeld in artikel 5, §1, I en II BWHI. Het zwaartepunt van de activiteiten die deze rechtspersoon in het kader van de missie uitrolt, zal zich dan ook binnen die bevoegdheden situeren.

De missie en doeleinden van Rode Kruis-Vlaanderen, vermeld in artikel 3 van voorliggend voorontwerp van decreet, zijn de volgende:

1° hulp verlenen in oorlogstijd aan gewonde of zieke soldaten;

2° internationale samenwerking in het kader van de Internationale Rode Kruis- en Rode Halvemaanbeweging;

3° menselijk lijden voorkomen en verzachten in volledige onpartijdigheid, zonder discriminatie op het vlak van nationaliteit, ras, geslacht, geloof, klasse of politieke overtuiging;

4° het leven en de gezondheid beschermen en eerbied voor de mens verzekeren.’

Deze missie en doeleinden verschillen niet fundamenteel van de doeleinden, vermeld in artikel 3 van de statuten van het Belgische Rode Kruis in 1983, waaromtrent de Raad van State op pagina 5 en 6 van haar advies van [24 februari] 1984 stelt dat dat het persoonsgebonden aangelegenheden zijn, die behoren tot het gezondheidsbeleid of de bijstand van de personen en dat het, behoudens de uitdrukkelijk door de wet bepaalde uitzonderingen, communautaire materies betreft.

Het toenmalige maatschappelijke doel van het Belgische Rode Kruis omvatte immers eveneens het ‘bijdragen aan verlichting van de noden van oorlogsslachtoffers, zo burgerlijke als militaire’, het treffen van de nodige voorbereidingen daartoe, het verlenen van hulp aan slachtoffers van openbare rampen of onheilen en het verlenen van de eerste zorgen aan slachtoffers van ongevallen, het bijdragen aan de voorkoming van ziekten, de verzachting van het lijden van de bevolking en de behandeling van zieken in ziekenhuizen. De internationale samenwerking in het kader van die missie, was niet uitdrukkelijk opgenomen in het toenmalige artikel 3 van de statuten, maar gebeurde toen ook reeds en vormt een accessorium bij andere taken.

Hoewel de Raad van State bovenaan in het advies van [24 februari] 1984 inderdaad stelt dat ze de vraag uitsluitend beantwoordt om uit te maken welke overheidsorganen bevoegd zijn om op te treden in de gevallen waar de wet van 1891, de wet van 1974 of de statuten de tussenkomst van de openbare overheid voorschrijven, stelt de Raad onderaan pagina 12 van hetzelfde advies eveneens uitdrukkelijk dat het verlenen van

rechtspersoonlijkheid aan de Vlaamse afdeling van het Belgische Rode Kruis alleen toekomt aan de Vlaamse decretale wetgever.

De missie van Rode Kruis-Vlaanderen en het zwaartepunt van de activiteiten binnen die missie, kaderen in de volgende gemeenschapsbevoegdheden:

- de gemeenschapsbevoegdheid inzake het beleid betreffende de zorgverstrekkingen in en buiten de verplegingsinrichtingen, vermeld in artikel 5, §1, I., 1°, BWHI: zie bijvoorbeeld artikel 4, eerste lid, 1°, 2°, 7°, 8°, 10°, voorontwerp;
- de gemeenschapsbevoegdheid inzake organisatie van de eerstelijnsgezondheidszorg en de ondersteuning van de gezondheidszorgberoepen in de eerste lijn, vermeld in artikel 5, §1, I., 6°, BWHI : zie bijvoorbeeld artikel 4, eerste lid, 8°, voorontwerp;
- de gemeenschapsbevoegdheid inzake gezondheidsopvoeding en preventieve gezondheidszorg, vermeld in artikel 5, §1, I., 8°, BWHI: zie bijvoorbeeld artikel 4, eerste lid, 1°, 2° en 3°, voorontwerp;
- de gemeenschapsbevoegdheid inzake het gezinsbeleid, vermeld in artikel 5, §1, II., 1°, BWHI: zie bijvoorbeeld artikel 4, eerste lid, 6°, voorontwerp;
- de gemeenschapsbevoegdheid inzake maatschappelijk welzijn, vermeld in artikel 5, §1, II., 2°, BWHI: zie bijvoorbeeld artikel 4, eerste lid, 3°, 10°, voorontwerp;
- de gemeenschapsbevoegdheid inzake onthaal en integratie van inwijkelingen, vermeld in artikel 5, §1, II., 3°, BWHI;
- De gemeenschapsbevoegdheid inzake minder-validen, vermeld in artikel 5, §1, II., 4°, BHWI: zie bijvoorbeeld artikel 4, eerste lid, 6°, voorontwerp;
- de gemeenschapsbevoegdheid inzake het bejaardenbeleid, vermeld in artikel 5, §1, II., 5°, BHWI: zie bijvoorbeeld artikel 4, eerste lid, 6°, voorontwerp;
- de gemeenschapsbevoegdheid inzake de jeugdbescherming, vermeld in artikel 5, §1, II, 6°, BWHI: zie bijvoorbeeld artikel 4, eerste lid, 6°, voorontwerp;
- de gemeenschapsbevoegdheid inzake sociale hulpverlening aan gedetineerden met het oog op hun sociale re-integratie, vermeld in artikel 5, §1, II., 7°, BWHI: zie bijvoorbeeld artikel 4, eerste lid, 6°, voorontwerp.

Verschillende opdrachten van Rode Kruis-Vlaanderen, vermeld in artikel 4 van voorliggend voorontwerp, zijn bovendien een accessorium van andere opdrachten en hebben dus telkens betrekking op dezelfde aangelegenheden (en bevoegdheden) waarbinnen ook die andere opdrachten kaderen. Te denken valt bijvoorbeeld aan het aanwerven van personeel en het werven en opleiden van vrijwilligers om de taken uit te oefenen, het doen van onderzoek dat relevant is voor de eigen activiteiten of het verspreiden van de waarden van het Rode Kruis.

Het is onmiskenbaar zo dat het zwaartepunt van de bevoegdheden van Rode Kruis-Vlaanderen raakt aan de persoonsgebonden bevoegdheden van de Vlaamse Gemeenschap, zoals voorzien door artikel 5, §1, van de BWHI. Een minderheid van de bevoegdheden raakt thans eveneens aan de bevoegdheden van de federale staat.

Ter illustratie, artikel 4, 10° van het ontwerpdecreet verwijst zo naar het ‘meewerken aan de organisatie van de dringende hulpverlening voor slachtoffers van rampen van gelijk welke aard of van crisissen van gelijk welke aard waarbij de gezondheid, veiligheid of het welzijn van mensen in gevaar is, zowel op internationaal, op nationaal, als op Vlaams en

lokaal vlak'. Deze opdracht van Rode Kruis-Vlaanderen raakt dus ook aan de federale residuaire bevoegdheid inzake civiele bescherming en civiele veiligheid, waarvoor de wet van 31 december 1963 betreffende de civiele bescherming aangenomen is geweest.”

5.1. De missie en de opdrachten van Rode Kruis-Vlaanderen omvatten, zoals blijkt uit de artikelen 3, 1°, en 4, eerste lid, 1° en 2°, van het voorontwerp, activiteiten die verband houden met hulpverlening aan militairen en burgers bij gewapende conflicten, en die in het verlengde liggen van de voormelde Verdragen van Genève, waarin de rol van het Internationaal Comité van het Rode Kruis en van de nationale verenigingen van het Rode Kruis worden erkend.

Ook al betekent het uitbreken van een gewapend conflict in België niet dat de federale overheid daardoor bevoegd wordt voor alle vormen van hulpverlening aan militairen en burgers, toch moet worden vastgesteld dat, wat betreft de voormelde hulpverlening, de federale overheid in belangrijke mate bevoegd is. De federale overheid is immers bevoegd voor de krijgsmacht in organieke en functionele zin,⁸ de civiele veiligheid,⁹ de infrastructuur die gebonden is aan de beide voormelde bevoegdheden,¹⁰ alsook voor de dringende geneeskundige hulpverlening.¹¹ Dit betekent evenwel niet dat de federale overheid alleen bevoegd is voor de in de artikelen 3, 1°, en 4, 1° en 2°, van het voorontwerp vermelde activiteiten. Er zijn immers ook aspecten denkbaar van hulpverlening, naar aanleiding van gewapende conflicten, waarvoor de gemeenschappen ten dele bevoegd zijn, onder meer op basis van hun bevoegdheden inzake eerstelijnszorg en preventieve gezondheidszorg.¹²

De voormelde bepalingen moeten dan ook worden teruggesnoeid zodat ze enkel aansluiten op de voormelde gemeenschapsbevoegdheden.

De zo-even geschetste bevoegdheidsbezwaren gelden overigens ook voor de vermelding, in artikel 4 van het voorontwerp, dat Rode Kruis-Vlaanderen de erin vermelde opdrachten vervult “als helper van de overheid in de zin van de Verdragen van Genève van 12 augustus 1949 en de aanvullende Protocollen bij die verdragen”, zoals verder wordt uiteengezet in opmerking 10.

5.2. Wat betreft de internationale samenwerking in het kader van de Internationale Rode Kruis- en Rode Halvemaanbeweging, waarvan gewag wordt gemaakt in artikel 3, 2°, van het voorontwerp, moet worden vastgesteld dat artikel 34 van de huidige statuten van het Belgische Rode Kruis de internationale vertegenwoordiging ter zake toevertrouwt aan de nationale voorzitter, die voorafgaandelijk overleg pleegt met de nationale ondervoorzitter. Het valt moeilijk in te zien hoe op grond van de ontworpen regeling een *afzonderlijke* vorm van internationale vertegenwoordiging kan worden opgezet, zonder dat eerst de betrokken statutaire bepaling van het Belgische Rode Kruis zou worden aangepast (zie daarover ook opmerking 9).

⁸ K. REYBROUCK en S. SOTTIAUX, *De federale bevoegdheden*, Antwerpen, Intersentia, 2019, 798-809.

⁹ *Ibid.*, 260-267.

¹⁰ *Ibid.*, 810-811.

¹¹ *Ibid.*, 267 en 370-272.

¹² Artikel 5, § 1, I, eerste lid, 6° en 8°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980.

De ontworpen bepaling kan dan ook enkel doorgang vinden in zoverre ze wordt teruggesnoeid zodat ze enkel aansluit bij de in opmerking 5.1 aangehaalde gemeenschapsbevoegdheden. Zolang artikel 34 van de statuten van het Belgische Rode Kruis niet is aangepast, moet bovendien worden verwezen naar die statutaire bepaling (“overeenkomstig artikel 34 van de statuten van het Belgische Rode Kruis”).

5.3. Een aantal van de opdrachten opgesomd in artikel 4, eerste lid, van het voorontwerp hebben volledig betrekking op federale bevoegdheden, zodat de verwijzing ernaar moet worden weggelaten.

Dat is het geval voor de openbare dienstverlening voor de inzameling en regelmatige voorziening van bloed en afgeleide producten (artikel 4, eerste lid, 4°, van het voorontwerp), alsook voor de ondersteuning van stamceltransplantaties en het uitvoeren van testen in klinische biologie (artikel 4, eerste lid, 5°, van het voorontwerp), gelet op de residuaire federale bevoegdheid inzake de uitoefening van de geneeskunde.¹³

5.4. Nog andere opdrachten opgesomd in artikel 4, eerste lid, van het voorontwerp hebben deels betrekking op federale bevoegdheden, zodat ze moeten worden teruggesnoeid.

Dat is het geval voor het verlenen van verschillende hulp- en vervoersdiensten (artikel 4, eerste lid, 7°, van het voorontwerp), althans in zoverre die betrekking hebben op de dringende geneeskundige hulpverlening, gelet op de reeds in opmerking 5.1 aangehaalde federale bevoegdheid ter zake.

Dat is eveneens het geval voor het meewerken aan de organisatie van de dringende hulpverlening voor slachtoffers van rampen van gelijk welke aard of van crisissen van gelijk welke aard waarbij de gezondheid, veiligheid of het welzijn van mensen in gevaar is, zowel op internationaal, op nationaal, als op Vlaams en lokaal vlak (artikel 4, eerste lid, 10°, van het voorontwerp), althans in zoverre die hulpverlening gebeurt in het kader van de civiele veiligheid, gelet op de reeds in opmerking 5.1 aangehaalde federale bevoegdheid ter zake.

5.5. Nog andere opdrachten opgesomd in artikel 4, eerste lid, van het voorontwerp zouden ook betrekking kunnen hebben op federale bevoegdheden, maar lenen zich tot een bevoegdheidsconforme interpretatie, wat inhoudt dat ze doorgang kunnen vinden, enkel in zoverre ze daadwerkelijk op bevoegdheden van de Vlaamse Gemeenschap betrekking hebben.

Dat is onder meer (maar niet uitsluitend) het geval voor het bijdragen tot de verbetering van de gezondheid, het voorkomen van ziekten en het verzachten van het lijden via vormings-, ontwikkelings- en hulpprogramma's (artikel 4, eerste lid, 3°, van het voorontwerp), het zorgen voor de kwetsbare mensen in de samenleving via sociale programma's in de brede zin van het woord (artikel 4, eerste lid, 6°, van het voorontwerp), en voor het medisch en paramedisch omkaderen van evenementen die worden georganiseerd door derden (artikel 4, eerste lid, 8°, van het voorontwerp).

¹³ K. REYBROUCK en S. SOTTIAUX, *o.c.*, 366.

Dat is ook het geval voor de bijkomende opdrachten die de Vlaamse Regering overeenkomstig artikel 4, tweede lid, van het voorontwerp aan Rode Kruis-Vlaanderen kan toewijzen.

5.6. Ten slotte moet nog melding worden gemaakt van het verzekeren en bevorderen van openbare bibliotheekactiviteiten in ziekenhuizen, andere verzorgingsinstellingen en opvangcentra, en bij de mensen thuis voor personen die zich niet zelfstandig naar de openbare bibliotheek kunnen begeven (artikel 4, eerste lid, 15°, van het voorontwerp).

Een dergelijke opdracht kan wel worden ingepast in de bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap, maar dan wel inzake culturele aangelegenheden,¹⁴ en niet inzake het gezondheidszorgbeleid.

6. De gemachtigde opperde dat een beroep kan worden gedaan op de impliciete bevoegdheden (artikel 10 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980) om de missie en opdrachten van Rode Kruis-Vlaanderen in de zo-even aangehaalde federale aangelegenheden te regelen:

“Voor deze materies kan beroep gedaan worden op artikel 10 BWHI en de leer van de impliciete bevoegdheden. Op grond van dit artikel kan een deelstatelijke entiteit interveniëren op het niveau van de bevoegdheden van de federale staat indien aan drie voorwaarden zijn voldaan: i) de inmenging is noodzakelijk voor de uitoefening van een eigen deelstatelijke bevoegdheid, ii) de weerslag op de federale bevoegdheid is marginaal, iii) de materie leent zich tot een gedifferentieerde regeling.

Wat de eerste voorwaarde inzake noodzakelijkheid betreft, heeft Rode Kruis-Vlaanderen rechtspersoonlijkheid nodig om efficiënt en rechtszeker te kunnen optreden. Gelet op het advies van de Raad van State van [24 februari] 1984 (p. 12), kan echter enkel de Vlaamse Gemeenschap als deelentiteit rechtspersoonlijkheid toekennen aan deze Vlaamse Rode Kruis-werking. Daarbij zou het volstrekt onwerkzaam zijn om Rode Kruis-Vlaanderen enkel rechtspersoonlijkheid toe te kennen voor de materies die raken aan de gemeenschapsbevoegdheden. Dit zou haar positie in het rechtsverkeer ernstig aantasten. De toekenning van de rechtspersoonlijkheid aan Rode Kruis-Vlaanderen moet namelijk toelaten om op een efficiëntere en rechtszekere manier bij te dragen aan de verwezenlijking van de missie en taken die vallen onder de materiële bevoegdheden van de Vlaamse Gemeenschap. De efficiënte, rechtszekere en effectieve realisatie van die missie zou echter onmogelijk gemaakt worden wanneer de uitvoering van die taken in de praktijk onderhevig is aan een artificiële begrenzing, die ingegeven is vanuit de bevoegdheidsverdeling tussen de Vlaamse Gemeenschap en de federale overheid. Wanneer bijvoorbeeld de hulp van Rode Kruis-Vlaanderen hoogstnoodzakelijk is bij een ramp of crisis, kan zij moeilijk in de praktijk de grens trekken in welke hulp zij biedt, louter en alleen op basis van de bevoegdheidsverdeling. Het doel blijft immers om zo efficiënt mogelijk hulp te bieden aan personen in nood.

Wat de tweede voorwaarde betreft: op basis van het huidige ontwerp is de weerslag op de federale bevoegdheden marginaal. Eerst en vooral dient opnieuw in herinnering gebracht te worden dat op basis van het advies van de Raad van State van [24 februari] 1984, de federale staat niet langer de statuten van het Belgische Rode Kruis dient goed te keuren. In die zin is de weerslag op de federale bevoegdheid zelfs volledig afwezig.

¹⁴ Artikel 4, 5°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980.

Wat de laatste voorwaarde betreft: de toekenning van opdrachten aan Rode Kruis Vlaanderen leent zich tot een gedifferentieerde regeling omwille van, opnieuw, de specificiteit van het Belgische Rode Kruis. Overeenkomstig artikel 15 van de Statuten van het Belgische Rode Kruis werden immers ‘Gemeenschapsraden’ in het leven geroepen, die voor elke ‘gemeenschap’ het beleid en de werking ervan kunnen vastleggen. De ‘Vlaamse Gemeenschapsraad’ geniet dus een zekere autonomie, wat zich bijvoorbeeld uit in het vastleggen van eigen beleidsvisies, strategische plannen en partnerschappen. Deze autonomie wordt uiteraard beperkt, in die zin dat er geen afbreuk gedaan kan worden aan de missies en beginselen van het Internationale Rode Kruis.”

Anders dan de gemachtigde betoogt, kan de voorwaarde van de marginale weerslag niet enkel worden beoordeeld aan de hand van de bevoegdheid tot goedkeuring van de statuten van het Belgische Rode Kruis. Door ook voor federale aangelegenheden bepaalde opdrachten te bepalen van Rode Kruis-Vlaanderen, alsook de samenstelling en de werking die ermee samenhangt, is er wel degelijk een weerslag op federale bevoegdheden waarvan allerm minst wordt aangetoond dat die marginaal is.

Wat betreft de voorwaarde van de gedifferentieerde regeling ten slotte kan uit de bestaande structuur van het Belgische Rode Kruis, die inderdaad tot op zekere hoogte is afgestemd op de federale staatsstructuur, nog niet worden afgeleid dat alle federale aangelegenheden waarbinnen Rode Kruis-Vlaanderen opdrachten krijgt toegewezen, zich zonder meer lenen tot een gedifferentieerde regeling. Zo beschikken twee van de drie gemeenschappen binnen het Belgische Rode Kruis elk over een eigen erkenning als bloedinstelling,¹⁵ maar de omschrijving van de opdracht van Rode Kruis-Vlaanderen ter zake, in artikel 4, eerste lid, 4°, van het voorontwerp spoort slechts ten dele met de wettelijke opdrachten van die bloedinstellingen.¹⁶

Los van de vraag of voldaan is aan de voorwaarde van de noodzakelijkheid, is er dan ook niet aangetoond dat is voldaan aan de twee andere voorwaarden om een beroep te kunnen doen op de impliciete bevoegdheden en de Raad van State heeft, gelet op hetgeen voorafgaat, ernstige twijfels bij de mogelijkheid om dat aan te tonen.

7. De conclusie is dat de in de artikelen 3 en 4 van het voorontwerp vermelde missie en opdrachten overeenkomstig de opmerkingen 5.1 tot 5.5 moeten worden weggelaten (opmerking 5.3), teruggesnoeid (opmerkingen 5.1, 5.2 en 5.4) of bevoegdheidsconform moeten worden begrepen (opmerking 5.5), zodat de verlening van rechtspersoonlijkheid aan Rode Kruis-Vlaanderen, en de overige aspecten van de inrichting ervan, enkel rechtsgevolgen kunnen hebben binnen de materiële bevoegdheden van de Vlaamse Gemeenschap.

ALGEMENE OPMERKINGEN

8. Naast het verlenen van rechtspersoonlijkheid aan Rode Kruis-Vlaanderen, moeten, om in overeenstemming te zijn met artikel 9 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, ook andere

¹⁵ Zie artikel 1 van het ministerieel besluit van 22 november 2023 ‘betreffende de erkenning van instellingen en centra voor de afneming, de bereiding, de bewaring en de distributie van bloed en labiele bloedderivaten van menselijke oorsprong’.

¹⁶ Zie artikel 4/1 van de wet van 5 juli 1994 ‘betreffende bloed en bloedderivaten van menselijke oorsprong’.

aspecten van de inrichting van Rode Kruis-Vlaanderen worden geregeld, namelijk de samenstelling, de bevoegdheid, de werking en het toezicht. Dit moet evenwel niet op uitputtende wijze gebeuren. Er kan ook worden gekozen voor een bestaande rechtsvorm, zoals in dit geval de vereniging zonder winstoogmerk (zie artikel 2, vijfde lid, van het voorontwerp), waarbij dan wordt voorzien in specifieke afwijkingen en aanvullingen. Uiteindelijk moet evenwel in voldoende mate elk van de zo-even essentiële elementen zijn geregeld bij decreet.¹⁷

De bevoegdheid (in dit geval de missie en de opdrachten) van Rode Kruis-Vlaanderen worden in voldoende mate geregeld in de artikelen 3 en 4 van het voorontwerp (onverminderd de opmerkingen 5.1 tot 6). Dat is ook het geval voor de samenstelling en de werking ervan, gelet op de keuze voor een vereniging zonder winstoogmerk, waarbij in een aantal specifieke afwijkingen en aanvullingen wordt voorzien door het voorontwerp.

Het voorontwerp bevat evenwel geen bepalingen met betrekking tot het toezicht op Rode Kruis-Vlaanderen. Ook indien kan worden aangenomen dat de aard van de opdrachten die Rode Kruis-Vlaanderen vervult, zich niet leent tot een klassieke vorm van bestuurlijk toezicht, moet worden voorzien in een aangepaste vorm van overheidscontrole, bijvoorbeeld door te voorzien in bepalingen over het sluiten van een beheersovereenkomst of over toezicht en verantwoording in het kader van de financiële relatie met de Vlaamse overheid.¹⁸ De delegatie aan de Vlaamse Regering in artikel 7, tweede lid, van het voorontwerp, om nadere regels te bepalen voor de samenstelling, de bevoegdheden en de werking van de organen van Rode Kruis-Vlaanderen, volstaat in dat verband niet.

9. Ook al staat het, zoals is uiteengezet in opmerking 4, aan de Vlaamse Gemeenschap om rechtspersoonlijkheid toe te kennen aan organisaties waarvoor ze materieel bevoegd is en om de samenstelling, de bevoegdheid, en de werking van en het toezicht op die organisaties te regelen, dat betekent nog niet dat de Vlaamse Gemeenschap over een dergelijke bevoegdheid beschikt ten aanzien van het Belgische Rode Kruis, dat is opgericht als nationale vereniging van het Rode Kruis in België en waaraan rechtspersoonlijkheid werd toegekend bij de wet van 30 maart 1891.

De omstandigheid dat de gemeenschapsregeringen beschikken over een goedkeuringstoezicht wat betreft de statuten van het Belgische Rode Kruis en dat zij de benoeming bekrachtigen van de voorzitter van de respectieve gemeenschap binnen het Belgische Rode Kruis (zie opmerking 3.2), betekent immers nog niet dat ze zich kunnen mengen in de wijze waarop het Belgische Rode Kruis is georganiseerd, temeer daar de federale overheid bevoegd is voor een aantal taken van het Belgische Rode Kruis die zowel zijn erkend in de voormelde wet van 30 maart 1891 als in de statuten van het Belgische Rode Kruis.

De gemachtigde argumenteerde in dat verband het volgende:

¹⁷ S. BAETEN en F. VANDENDRIESSCHE, *o.c.*, 288-289.

¹⁸ S. BAETEN en F. VANDENDRIESSCHE, *o.c.*, 294-295, met verwijzingen naar de adviespraktijk van de Raad van State ter zake. De omstandigheid dat Rode Kruis-Vlaanderen wordt vormgegeven als een vereniging zonder winstoogmerk neemt niet weg dat kan (en in dit geval zelfs moet) worden voorzien in een vorm van toezicht wanneer die vereniging overheidssubsidies ontvangt of wanneer die vereniging opdrachten van openbare dienst uitoefent (GwH 20 oktober 2005, nr. 154/2005, B.16; GwH 22 oktober 2015, nr. 145/2015, B.24.2).

“De Vlaamse Gemeenschap ontving in maart 2023 vanuit de ‘Vlaamse Gemeenschap’ van het Belgische Rode Kruis de vraag om rechtspersoonlijkheid toe te kennen aan Rode Kruis-Vlaanderen. De vraag werd enkel gesteld aan de Vlaamse Gemeenschap, aangezien zij conform het advies van de Raad van State van [24 februari] 1984 als enige bevoegd is voor de toekenning van rechtspersoonlijkheid aan de ‘Vlaamse Gemeenschap’ van het Rode Kruis.

Vanuit de Vlaamse Gemeenschap is geen overleg gepleegd met de federale overheid of met andere deelstaten met betrekking tot deze intentie om een afzonderlijke rechtspersoon op te richten. Dit lijkt niet noodzakelijk gelet op het gebrek aan weerslag van dit decreet op de federale bevoegdheden of op de bevoegdheden van andere deelstaten.

(...)

[Er] dient onderstreept te worden dat de term ‘Vlaamse Gemeenschap’ van het Belgische Rode Kruis louter volgt uit de interne structuur van het Belgische Rode Kruis en de benaming daarvan, zonder dat dit begrip gerelateerd is aan de Vlaamse Gemeenschap als deelstaat.

[D]e Basiswet [wordt] niet gewijzigd, waardoor de rechtspersoon Belgische Rode Kruis blijft bestaan. Dit decreet regelt enkel de oprichting van Rode Kruis-Vlaanderen. De rechtspersoon Rode Kruis-Vlaanderen zal samenwerken met het Belgische Rode Kruis en met de verschillende vzw’s die tot op heden reeds opgericht zijn in de schoot van de ‘Vlaamse Gemeenschap’ van het Belgische Rode Kruis, of die nog opgericht zullen worden. Wat deze vzw’s betreft, kan eveneens verwezen worden naar de artikelsgewijze commentaar bij artikel 5 in de memorie van toelichting bij voorliggend voorontwerp van decreet.

Zoals de oprichting van voornoemde vzw’s in de schoot van de beide ‘Gemeenschappen’ van het Belgische Rode Kruis bewezen heeft, heeft de oprichting van een nieuwe rechtspersoon en een eventuele wijziging in de organisatiestructuur niet noodzakelijk een impact op de operationele werking van het Belgische Rode Kruis.

Met de oprichting van Rode Kruis-Vlaanderen zou het ook mogelijk worden om de vzw’s die reeds eerder opgericht werden in de schoot van de ‘Vlaamse Gemeenschap’ van het Belgische Rode Kruis in te brengen in de rechtspersoon Rode Kruis-Vlaanderen, conform de gemeenrechtelijke procedures in het kader van herstructureringen van verenigingen, meer bepaald kan bijvoorbeeld gedacht worden aan de procedure voor inbreng om niet van een algemeenheid of een bedrijfstak, vermeld in artikel 13:10 van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen. Dit zou administratieve vereenvoudiging kunnen brengen.

(...)

[D]e oprichting van Rode Kruis-Vlaanderen [doet] geen afbreuk (...) aan de werking van het Belgische Rode Kruis. Zoals ook vermeld in de artikelsgewijze commentaar bij artikel 3 in de memorie van toelichting, zal Rode Kruis-Vlaanderen wel actief samen kunnen werken met het Belgische Rode Kruis, gelet op de gelijkaardige missie van beide rechtspersonen.

Zoals reeds aangegeven in punt 6 van de situering in de memorie van toelichting bij voorliggend voorontwerp van decreet, heeft de oprichting van Rode Kruis-Vlaanderen geen enkele impact hebben op het vermogen, of op de financiering van het Belgische Rode Kruis.

(...)

De ‘Vlaamse Gemeenschap’ van het Belgische Rode Kruis en Croix-Rouge de Belgique (Fr) maken binnen de structuur van het Belgische Rode Kruis afspraken hoe zij ageren op het internationale niveau. Zij komen hiermee naar buiten als ‘Belgian Red Cross’.

Op heden zitten de internationale activiteiten van beide ‘Gemeenschappen’ reeds in 2vzw’s (1 van elke ‘Gemeenschap’). Er bestaat hier geen verwarring. De nieuw op te richten rechtspersoon Rode Kruis-Vlaanderen zal de bestaande afspraken volgen.”

De omstandigheid dat de Vlaamse Gemeenschap binnen het Belgische Rode Kruis reeds over een zekere statutaire autonomie beschikt en vragende partij is voor de ontworpen regeling, betekent nog niet dat de Vlaamse decreetgever de interne organisatie van het Belgische Rode Kruis naar believen kan herzien. Ook indien kan worden aangenomen dat de Vlaamse Gemeenschap principieel bevoegd is om Rode Kruis-Vlaanderen vorm te geven binnen haar materiële bevoegdheden (zie de opmerkingen 4 tot 7), toch moet ervoor worden gewaakt dat de ontworpen regeling niet op onevenredige wijze afbreuk doet aan de bestaande inrichting van het Belgische Rode Kruis en verzoenbaar is met de interne werking ervan, onder meer wat betreft de werking van de nationale organen zoals de nationale raad van bestuur, het nationale voorzitter- en ondervoorzitterschap, het nationaal directiecomité en de nationale penningmeester (zie de artikelen 24 tot 31 van de statuten) en de vertegenwoordiging van het Belgische Rode Kruis op nationaal niveau (artikel 34 van de statuten). Dat geldt *a fortiori* voor de opdrachten en de activiteiten van het Belgische Rode Kruis die aansluiten bij bevoegdheden van de federale overheid (zie de opmerkingen 5.1 tot 5.5).

In het licht van de positie die het Belgische Rode Kruis als enige nationale vereniging van het Rode Kruis inneemt in de Internationale Rode Kruis- en Rode Halvemaanbeweging, onder meer inzake de hulpverlening aan militairen en burgers bij gewapende conflicten in het kader van de Verdragen van Genève, zal ten slotte ook rekening moeten worden gehouden met hetgeen de statuten van de Internationale Rode Kruis- en Rode Halvemaanbeweging ter zake bepalen, onder meer wat betreft de eisen die aan de betrokken nationale vereniging worden gesteld bij de artikelen 3 en 4 van die statuten, en die voor het hele grondgebied van België gelden. De vormgeving van Rode Kruis-Vlaanderen kan geen afbreuk doen aan de verplichtingen van het Belgische Rode Kruis in de Internationale Rode Kruis- en Rode Halvemaanbeweging en kan evenmin toe leiden dat Rode Kruis-Vlaanderen, vanuit het opzicht van de Internationale Rode Kruis- en Rode Halvemaanbeweging, kan worden aanzien als een afzonderlijke nationale vereniging.

ONDERZOEK VAN DE TEKST

Artikel 4

10. In de inleidende zin van artikel 4, eerste lid, van het voorontwerp wordt vermeld dat Rode Kruis-Vlaanderen de erin vermelde opdrachten vervult “als helper van de overheid in de zin van de Verdragen van Genève van 12 augustus 1949 en de aanvullende Protocolen bij die verdragen”.

De term “helper van de overheid” verwijst naar de juridische erkenning van de bijzondere rol van de organisaties van de Internationale Rode Kruis- en Rode Halvemaanbeweging in de Verdragen van Genève, wat betreft hun bijdrage aan de hulpverlening aan militairen en burgers bij gewapende conflicten, zoals ook blijkt uit de verwijzing naar de Verdragen van Genève in de ontworpen bepaling. Die betekenis van de term “helper van de overheid” sluit *grosso modo*

aan bij de opdrachten vermeld in artikel 4, eerste lid, 1° en 2°, van het voorontwerp. In die betekenis begrepen, rijzen de bevoegdheidsbezwaren die reeds zijn uiteengezet in opmerking 5.1.

Daar komt nog bij dat de overige opdrachten die in artikel 4 van het voorontwerp worden vermeld, niets te maken hebben met de zo-even geschetste betekenis van die term. Er kan worden aangenomen dat Rode Kruis-Vlaanderen voor die overige opdrachten ook kan worden beschouwd als een “helper van de overheid”, in de zin dat Rode Kruis-Vlaanderen voor die opdrachten een bijzondere rol speelt ten aanzien van de overheid, maar dan is de verwijzing naar de Verdragen van Genève niet pertinent. Bovendien voegt die ruimere betekenis van “helper van de overheid” juridisch niets toe aan hetgeen reeds in artikel 4 van het voorontwerp wordt bepaald, namelijk dat Rode Kruis-Vlaanderen de erin vermelde opdrachten vervult ten aanzien van de Vlaamse Gemeenschap.

De conclusie is dan ook dat de zinsnede “, als helper van de overheid in de zin van de Verdragen van Genève van 12 augustus 1949 en de aanvullende Protocollen bij die verdragen,” beter wordt weggelaten uit de inleidende zin van artikel 4, eerste lid, van het voorontwerp.

11. In artikel 4, eerste lid, 3°, van het voorontwerp wordt gewag gemaakt van de opdracht van Rode Kruis-Vlaanderen om bij te dragen tot de verbetering van de gezondheid, het voorkomen van ziekten en het verzachten van het lijden via vormings-, ontwikkelings- en hulpprogramma's, ten dienste van de bevolking *zowel in het Nederlandse taalgebied als daarbuiten*, en aangepast aan de internationale, nationale, communautaire en plaatselijke behoeften en omstandigheden.

De zinsnede “zowel in het Nederlandse taalgebied als daarbuiten” kan weliswaar in lijn met de territoriale bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap worden begrepen, maar het is toch beter om ze weg te laten, aangezien die territoriale bevoegdheid rechtstreeks voortvloeit uit artikel 128, § 2, van de Grondwet.

Artikel 7

12. In artikel 7, eerste lid, van het voorontwerp wordt bepaald dat Rode Kruis-Vlaanderen als organen een algemene vergadering, een bestuursorgaan en een gedelegeerd bestuurder heeft. In boek 9 (“VZW”) van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen wordt nochtans enkel gewag gemaakt van een algemene vergadering, een bestuursorgaan en een dagelijks bestuur.

Dat betekent niet dat niet kan worden voorzien in een gedelegeerd bestuurder, maar de aanstelling en de bevoegdheden van die gedelegeerde bestuurder moeten dan, gelet op het in opmerking 8 aangehaalde legaliteitsbeginsel vervat in artikel 9 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, in het voorontwerp worden bepaald, minstens in grote lijnen, vooraleer de nadere uitwerking ervan kan worden overgelaten aan de Vlaamse Regering overeenkomstig artikel 7, tweede lid, van het voorontwerp.

Mede gelet op hetgeen is uiteengezet in opmerking 9, zou daarvoor moeten worden aangesloten bij hetgeen in de statuten van het Belgische Rode Kruis is bepaald over de

gedelegeerde bestuurders van de Humanitaire Diensten en van de Diest voor het Bloed, die overeenkomstig artikel 33 van de statuten worden benoemd door elke Gemeenschapsraad binnen het Belgische Rode Kruis.

Artikel 8

13. Artikel 8 van het voorontwerp machtigt Rode Kruis-Vlaanderen om “het heraldieke teken [te] gebruiken dat bestaat uit het rode kruis op een witte achtergrond” en bepaalt dat daarbij duidelijk de naam van de vereniging moet worden vermeld.

Die bepaling moet worden begrepen in het licht van de bestaande bepalingen in de Verdragen van Genève over het gebruik van het embleem¹⁹ en de benaming van het Rode Kruis en de ermee samenhangende wetsbepaling²⁰ en kan daar geen afbreuk aan doen.

DE GRIFFIER

DE VOORZITTER

Annemie GOOSSENS

Jeroen VAN NIEUWENHOVE

¹⁹ In het bijzonder artikel 44 van het Eerste Verdrag van Genève (internationale overeenkomst ‘voor de verbetering van het lot der gewonden en zieken die zich bevinden bij de strijdkrachten te velde, en bijlagen’, ondertekend te Genève op 12 augustus 1949).

²⁰ Artikel 1 van de wet van 4 juli 1956 ‘tot bescherming van de benaming 'Rode-Kruis', van de tekens en emblemen van het Rode Kruis’.